

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.9.15
KOM(2010) 477 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**„Judus jaunimas“ –
iniciatyva išlaisvinti jaunimo potencialą, kad Europos Sąjungos ekonomikos augimas
būtų pažangus, tvarus ir integracinis**

{SEK(2010) 1047}

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**„Judus jaunimas“ –
iniciatyva išlaisvinti jaunimo potencialą, kad Europos Sąjungos ekonomikos augimas
būtų pažangus, tvarus ir integracinis**

1. ĮŽANGA

Strategijoje „Europa 2020“ nustatyta didelių tikslų, kuriais siekiama pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo. Norint pasiekti šiuos tikslus, būtina įtraukti jaunimą. Kokybiškas švietimas ir mokymas, sėkminga integracija į darbo rinką, didesnis jaunuolių judumas yra svarbiausi veiksniai, padėsiantys **išlaisvinti jaunimo potencialą** ir pasiekti strategijos „Europa 2020“ tikslus.

Būsima Europos gerovė priklauso nuo jos jaunimo. ES gyvena beveik 100 mln. jaunuolių¹ – tai penktadalis visų gyventojų. Nepaisant beprecedenčių šiuolaikinės Europos siūlomų galimybių, jaunuoliai, mokydamiesi ir siekdami patekti į darbo rinką, patiria įvairių sunkumų, kuriuos dar labiau didina ekonomikos krizė. **Jaunimo nedarbas nepriimtinais didelis** – beveik 21 proc.². Norint **pasiekti 75 proc.** 20–64 m. gyventojų **užimtumą** būtina iš esmės gerinti jaunimo galimybes patekti į darbo rinką.

Manoma, kad iki 2020 m. 35 proc. visų darbo vietų bus skirtos aukštos kvalifikacijos, gebantiems prisitaikyti ir novatoriškiems darbuotojams. Šiandien tokių darbo vietų yra 29 proc. Kitaip tariant, **aukštos kvalifikacijos darbuotojams bus sukurta dar 15 mln. darbo vietų**³. Vis daugiau darbo vietų reikalaujama e. įgūdžių. ES ekonomiką varžo aukštos kvalifikacijos IRT specialistų trūkumas⁴. Aukštąjį išsilavinimą turi mažiau nei vienas iš trijų ES piliečių (31,1 proc.)⁵; JAV aukštąjį mokslą yra baigę per 40 proc. gyventojų, o Japonijoje – per 50 proc. Mokslininkai ES sudaro mažesnę visų darbuotojų dalį nei šalyse konkurentėse⁶. Strategijoje „Europa 2020“ iškeltas svarbus ES tikslas – pasiekti, kad iki 2020 m. **bent 40 proc. visų 30–34 m. amžiaus asmenų būtų įgiję aukštąjį ar jam prilygstantį išsilavinimą**.

Pernelyg daug jaunuolių meta mokyklą, o tai didina nedarbo ir neaktyvumo pavojų, skurdo riziką, atsiranda didelių ekonominių ir socialinių sąnaudų. Šiuo metu 14,4 proc. 18–24 m. amžiaus ES jaunuolių neturi net vidurinio išsilavinimo ir niekur nesimoko⁷. ES siekia **sumažinti mokyklą metančių jaunuolių skaičių, kad jų būtų ne daugiau kaip 10 proc.** Pažangos Europa turėtų siekti ir **raštingumo** srityje – prastai skaito 24,1 proc. penkiolikmečių, pastaraisiais metais jų skaičius itin išaugo⁸.

¹ Eurostato duomenimis, 2009 m., 15–30 m. asmenys.

² Eurostato duomenimis, 2010 m. birželio mėn., jaunesnių nei 25 m. amžiaus jaunuolių nedarbas.

³ CEDEFOP prognozės.

⁴ „eSkills Monitor“ tyrimas, Europos Komisija, 2009 m.

⁵ Eurostato duomenimis, 2008 m., 30–34 m. asmenys.

⁶ MORE tyrimas, Europos Komisija, 2010 m.

⁷ Eurostatas, 2009 m.

⁸ EBPO PISA tyrimas, 2006 m.

Daugeliui valstybių narių sunkumą kelia ir nacionalinių mokymosi visą gyvenimą strategijų įgyvendinimas, įskaitant **lankstesnių mokymosi galimybių** plėtotę, kad žmonėms būtų lengviau pereiti iš vieno švietimo sistemos lygmens į kitą ir kad būtų pritraukiama daugiau netradicinių besimokančių asmenų.

1.1. Dėmesio centre – iniciatyva „Judus jaunimas“

„Judus jaunimas“ – pavyzdinė ES iniciatyva, kuria siekiama padėti jaunuoliams spręsti jiems kylančias problemas ir tapti sėkmingais žinių ekonomikos dalyviais. Tai **bendra darbotvarkė, kuria nustatyti nauji svarbiausi veiksmai, stiprinama jau vykdoma veikla ir užtikrinamas kitos veiklos įgyvendinimas** ES ir nacionaliniu lygmeniu, drauge laikantis subsidarumo principo. Galimybė dalyvauti šioje iniciatyvoje tam tikrais būdais turėtų būti teikiama ir šalių kandidačių piliečiams. Iniciatyva padės sutelkti atitinkamų ES programų (švietimo, jaunimo, judumo mokymosi tikslais) bei struktūrinių fondų lėšas. Visos dabartinės programos bus peržiūrėtos, kad „Judaus jaunimo“ iniciatyva pagal būsimąją 2014–2020 m. finansinę programą būtų vykdoma vadovaujantis labiau integraciniu požiūriu. Ši iniciatyva bus įgyvendinama drauge su kita strategijoje „Europa 2020“ paskelbta pavyzdine iniciatyva „Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“.

„Judaus jaunimo“ iniciatyvoje daugiausia dėmesio bus skiriama keturioms veiklos sritims:

- Pažangus ir integracinis augimas priklauso nuo **mokymosi visą gyvenimą** veiklos, padedančios ugdyti svarbiausius gebėjimus ir siekti kokybiškų mokymosi rezultatų atsižvelgiant į darbo rinkos reikmes. Europa jaunuoliams turi teikti daugiau mokymosi galimybių, įskaitant neformaliojo švietimo veiklą, padedančią įgyti tam tikrų įgūdžių. Šie veiksmai bus remiami ir iniciatyva „Judus jaunimas“: *inter alia* bus siūloma **Tarybos rekomendacija**, kuria valstybės narės bus raginamos **mažinti mokyklą metančių asmenų skaičių, 2011 m. paskelbti Europos savanoriškos veiklos metais**, taip pat bus siūloma **Tarybos rekomendacija dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų įteisinimo**. Komisija taip pat remia mokymosi darbo vietoje galimybes – **profesinio mokymo pameistrystės programas ir kokybiškas stažuotes**, kad būtų užmezgami stipresni ryšiai su darbo rinka.
- Europa turi didinti **aukštosiose ar lygiavertėse mokyklose studijuojančių** jaunuolių procentinę dalį, kad neatsiliktų nuo savo konkurentų žiniomis grindžiamoje ekonomikoje ir skatintų naujoves. Be to, reikėtų didinti Europos aukštojo mokslo patrauklumą ir atvirumą pasauliui, gebėjimą spręsti globalizacijos keliamas problemas, visų pirma remiant studentų ir mokslininkų judumą. Įgyvendinant iniciatyvą „Judus jaunimas“ bus siekiama gerinti aukštojo mokslo kokybę, patrauklumą ir atvirumą ir teikti daugiau kokybiškesnių judumo galimybių bei galimybių patekti į darbo rinką, *inter alia* siūlant **naują aukštojo mokslo reformų ir modernizavimo darbotvarkę**, įskaitant **universitetų veiklos lyginamųjų standartų iniciatyvą ir naują ES tarptautinę strategiją**, kuria būtų didinamas Europos aukštojo mokslo patrauklumas ir skatinamas akademinis bendradarbiavimas ir mainai su partneriais kitose pasaulio šalyse.
- ES remiamos edukacinio **judumo** programos ir iniciatyvos bus peržiūrėtos, išplėtos ir susietos su nacionaliniais ir regioniniais ištekliais. Bus sustiprintas tarptautinis matmuo. Iniciatyva „Judus jaunimas“ bus remiamas siekis iki 2020 m. užtikrinti visiems Europos jaunuoliams galimybę dalį mokymosi, įskaitant mokymąsi darbo vietoje, laiko praleisti užsienyje. Vadovaujantis iniciatyva „Judus jaunimo“, pasiūlyta **Tarybos rekomendacija, kuria siekiama šalinti judumo kliūtis**, ir nustatyta vadinamoji **judumo suvestinė**, pagal kurią bus vertinama valstybių narių pažanga šioje srityje. Taip pat bus sukurta **speciali**

„Judaus jaunimo“ interneto svetainė, kurioje bus teikiama informacija apie judumo ir mokymosi galimybes ES⁹, o Komisija, siekdama palengvinti naudojimąsi judumo programomis, pasiūlys „Judaus jaunimo“ kortelę. Naująja ES vidine iniciatyva „Tavo pirmasis EURES darbas“ jaunuoliams bus teikiama daugiau galimybių įsidarbinti (taip pat ir užsienyje), o darbdaviai bus skatinami siūlyti daugiau darbo vietų jauniems ir judiems darbuotojams. Be to, Komisija pasiūlys parengiamosios veiklos programą „Erasmus jauniesiems verslininkams“ paversti verslininkų judumo skatinimo programa.

- Europa turi skubiai didinti **jaunimo užimtumą**. „Judus jaunimas“ – nacionalinio ir ES lygmens politinių veiklos prioritetų rinkinys, kuriuo siekiama mažinti jaunimo nedarbą lengvinant perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką ir mažinant darbo rinkos segmentaciją. Itin daug dėmesio skiriama **valstybinių darbo biržų** vaidmeniui, remiama „**Jaunimo garantijų**“ iniciatyva, kuria siekiama užtikrinti, kad jaunuoliai dirbtų, mokytųsi arba kad jiems būtų taikomos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, kuriama **Europos laisvų darbo vietų stebėjimo sistema, remiami jaunesni verslininkai**.

2. MODERNIŲ ŠVIETIMO IR MOKYMO SISTEMŲ PLĖTOTĖ SVARBIAUSIEMS GEBĖJIMAMS IR MEISTRISKUMUI UŽTIKRINTI

Investicijos į švietimą ir mokymą turėtų būti tikslingesnės, tvaresnės ir didesnės – tik taip bus galima užtikrinti kokybišką švietimą, mokymąsi visą gyvenimą ir įgūdžių ugdymą. Komisija ragina valstybes nares sutelkti (o prireikus ir padidinti) investicijas ir drauge dėti dideles pastangas siekiant užtikrinti tinkamiausią grąžą visuomenei. Spaudimas valstybių biudžetams vis didėja, todėl svarbu įvairinti finansavimo šaltinius.

Kad **mokyklą mestų ne daugiau kaip 10 proc. jaunuolių** (toks vienas iš strategijos „Europa 2020“ siekių), veiksmų būtina imtis kuo skubiau. Taip pat reiktų daug dėmesio skirti prevencijai ir tikslinėms moksleivių grupėms. Komisija pasiūlys **Tarybos rekomendaciją, kuria bus siekiama sustiprinti valstybių narių veiklą mokyklą metančių jaunuolių skaičiui mažinti**. Be to, ji **suburs aukšto lygio ekspertų grupę, teikiančią rekomendacijas, kaip didinti raštingumą**, ir parengs **komunikatą dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros gerinimo**.

Jaunuoliai turi vis daugiau galimybių rinktis, kur ir kaip mokytis. Kad galėtų priimti pagrįstus sprendimus, jie turi būti tinkamai informuoti. Todėl būtina **informuoti** jaunuolius **apie švietimo ir mokymosi galimybes**, būsimas darbo alternatyvas ir karjeros galimybes. Reikia toliau plėtoti **kokybiškas karjeros planavimo ir profesinio orientavimo paslaugas**, į procesą įtraukiant darbo rinkos institucijas, ir imtis veiksmų, kad būtų gerinamas sektorių ir profesijų, turinčių didelį darbo vietų kūrimo potencialą, įvaizdis.

Kokybišką mokymąsi ir mokymą reiktų skatinti visuose švietimo sistemos lygmenyse. **Svarbiausi žinių ekonomikos ir visuomenės gebėjimai** (pavyzdžiui, gebėjimas mokytis, bendrauti užsienio kalbomis, verslumas, gebėjimas visapusiškai naudotis IRT, e. mokymasis ir gebėjimas skaičiuoti¹⁰) pasidarė svarbesni nei bet kada iki šiol¹¹. 2011 m. Komisija pateiks

⁹ Ši svetainė bus susieta su dabartiniu PLOTEUS mokymosi galimybių portalu. Be to, portale „Your Europe“, skyrelyje „Education and youth“ pateikta informacijos apie Europos studentų ir jaunimo apskritai teises ir galimybes.

¹⁰ Komisija 2010 m. suburs valstybių narių politikų ir ekspertų darbo grupę, kuri nagrinės, kodėl moksleiviai prastai moka matematiką (įskaitant gebėjimą skaičiuoti) ir tiksluosius mokslus.

¹¹ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija (OL L 394, 2006 12 30).

komunikatą dėl mokymąsi visą gyvenimą remiančių gebėjimų ir pasiūlys užmegzti tvirtesnius švietimo sektoriaus ir darbo rinkos ryšius¹².

Iš darbuotojų vis dažniau reikalaujama tam tikros kvalifikacijos, taip pat ir tose darbo vietose, kurias anksčiau užimdavo menkesnės kvalifikacijos darbuotojai. Manoma, kad 2020 m. maždaug 50 proc. visų darbo vietų reikės vidutinės kvalifikacijos, paprastai įgyjamos **profesinėse mokyklose**. 2010 m. komunikate dėl Europos bendradarbiavimo profesinio mokymo srityje¹³ Komisija pabrėžė, kad šį sektorių būtina modernizuoti. Tarp prioritetų – užtikrinti galimybes iš profesinio mokymo sistemos patekti į aukštojo mokslo sistemą, plėtoti nacionalines kvalifikacijų sistemas, užmegzti glaudžią partnerystę su verslo sektoriumi.

Anksti įgyta darbo patirtis yra be galo svarbi padedant jaunuoliams įgyti darbui reikalingų įgūdžių ir gebėjimų¹⁴. Mokymasis darbo vietose pagal **pameistrystės programas** – galinga palaipsnio jaunuolių integravimo į darbo rinką priemonė. Pameistrystės programos ir jų kokybė valstybėse narėse smarkiai skiriasi. Kai kuriose šalyse tokią mokymosi galimybę imta teikti palyginti neseniai. Planuojant, rengiant, įgyvendinant ir finansuojant tokias programas svarbų vaidmenį atlieka **socialiniai partneriai**, padedantys užtikrinti, kad šios programos būtų veiksmingos ir atitiktų darbo rinkos reikmes. Šią veiklą reikėtų tęsti, kad profesinio mokymo sistemoje įgyjamų įgūdžių bazė didėtų ir kad **iki 2012 m. pabaigos** pameistrystės programose galėtų dalyvauti **bent 5 mln. jaunujų europiečių** (šiuo metu jose dalyvauja maždaug 4,2 mln.¹⁵).

Pastaraisiais metais augo **stažuocių** ir jų metu įgyjamos darbo patirties svarba – stažuotėse dalyvavusiems jaunuoliams tapo lengviau prisitaikyti prie darbo rinkos reikalavimų. Kai kurios valstybės narės, reaguodamos į sumažėjusį jaunimui skirtų darbo vietų skaičių, nustatė darbo praktikos programas. Stažuocių programos turėtų būti kokybiškos, su aiškiais mokymosi tikslais ir visiems prieinamos, tačiau jos neturėtų tapti įprastinių darbo vietų ar bandomojo laikotarpio pakaitalu.

Vis daugiau rūpesčių kelia įvairių lygmenų švietimo institucijų absolventų nedarbas. Europos švietimo sistemos į žinių visuomenės keliamus reikalavimus reagavo palyginti lėtai: mokymo planai ir programos nebuvo laiku pritaikyti prie kintančių darbo rinkos reikmių. Atsiliepdama į 2009 m. gegužės mėn. Tarybos prašymą, Komisija 2010 m. pasiūlys **ES galimybių įsidarbinti lyginamąjį standartą**.

Iniciatyva „Judus jaunimas“ taip pat turėtų būti siekiama plėtoti mažiau galimybių turinčių jaunuolių ir (arba) jaunuolių, kuriems gresia socialinė atskirtis, karjeros ir mokymosi galimybes. Visų pirma šiems jaunuoliams reikėtų teikti daugiau galimybių naudotis **neformaliojo mokymosi ir savišvietos** priemonėmis ir užtikrinti, kad tokio mokymosi rezultatai būtų pripažįstami ir **įteisinami** pagal nacionalines kvalifikacijų sistemas. Taip būtų grindžiamas kelias tolesniam jų mokymuisi. Komisija pasiūlys **Tarybos rekomendaciją**, kad palengvintų tokio pobūdžio mokymosi rezultatų įteisinimą¹⁶.

---

¹² Europos įgūdžių, gebėjimų ir profesijų sistema (ESCO).

¹³ COM(2010) 296.

¹⁴ Žr. E. Turunen parengtą Europos Parlamento ataskaitą dėl jaunimo galimybių dalyvauti darbo rinkoje skatinimo, stažuotojų, stažuocių ir praktikos padėties stiprinimo, 2010 m. birželio mėn.

¹⁵ Pameistrių judumo darbo grupės ataskaita, 2010 m. vasario mėn. (Europos Komisija).

¹⁶ Neformaliojo mokymosi galimybių teikia savanorystė ir dalyvavimas jaunimo organizacijų veikloje. Jie gali papildyti kitą iniciatyvos „Judus jaunimas“ veiklą ir padėti įtraukti jaunuolius, kuriems gresia

Nauji svarbiausi veiksmai:

- **Pasiūlyti Tarybos rekomendacijos dėl mokyklą metančių asmenų skaičiaus mažinimo projektą (2010 m.).** Rekomendacijoje bus nustatyti efektyvūs politiniai veiksmai, susiję su įvairiomis priežastimis, dėl kurių metama mokykla. Daugiausia dėmesio bus skiriama išankstinėms, prevencinėms ir taisomosioms priemonėms.
- **Suburti aukšto lygio raštingumo didinimo ekspertų grupę (2010 m.),** kuri nustatytų veiksmingą valstybių narių praktiką moksleivių ir suaugusiųjų gebėjimo skaityti gerinimo srityje ir teiktų atitinkamas rekomendacijas.
- **Didinti profesinio mokymo,** kaip svarbaus veiksnio, padedančio jaunuoliams įsidarbinti ir mažinančio mokyklą metančių asmenų skaičių, **patrauklumą ir kokybę.** Komisija drauge su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais 2010 m. pabaigoje sustiprins bendradarbiavimą profesinio mokymo srityje ir pasiūlys nacionalinio ir Europos lygmens priemonių.
- **Pasiūlyti kokybišką stažuotių sistemą** ir šalinti teises ir administracines tarptautinių stažuotių kliūtis. **Teikti daugiau galimybių dalyvauti kokybiškų stažuotių programose,** kaip antai skatinti įmones siūlyti darbo vietas stažuotojams ir būti pažangiomis priimančiosiomis organizacijomis (pavyzdžiui, joms galima teikti kokybės ženklus ar specialius apdovanojimus), sudaryti socialinių partnerių susitarimus ar įtraukti šį aspektą į įmonės socialinės atsakomybės koncepciją.
- **Pasiūlyti Tarybos rekomendacijos dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų įteisinimo projektą (2011 m.),** kad būtų papildytos valstybių narių pastangos remti šiais būdais įgytų įgūdžių pripažinimą.

3. AUKŠTOJO MOKSLO PATRAUKLUMO DIDINIMAS ŽINIŲ EKONOMIKOJE

Žiniomis grindžiamoje ekonomikoje aukštasis mokslas yra svarbi ekonominio konkurencingumo varomoji jėga – kokybiškas aukštasis mokslas yra būtinas siekiant ekonomikos ir socialinių tikslų. Darbo vietų, kuriose reikalaujama aukštos kvalifikacijos, skaičius auga, todėl kad būtų pasiektas strategijos „Europa 2020“ tikslas, kad **aukštąjį arba lygiavertį išsilavinimą būtų įgiję 40 proc. piliečių, aukštąsias mokyklas turės baigti daugiau jaunuolių.** Be to, siūlant patrauklias darbo sąlygas reikėtų pritraukti daugiau jaunuolių į mokslinių tyrimų sritį. Siekti šių tikslų reikėtų įvairialypiais metodais: modernizuoti aukštąjį mokslą, užtikrinti kokybę, meistriškumą ir skaidrumą ir skatinti motyvuojančią partnerystę globalizuotame pasaulyje.

Nors kai kurie Europos universitetai yra tarp geriausių pasaulio universitetų, viso savo potencialo jie kol kas neišnaudoja. Aukštųjų mokyklų finansavimas ilgą laiką buvo nepakankamas, o studentų skaičius nuolat augo. Komisija dar kartą patvirtina, kad norint modernių ir sėkmingų universitetų žinioms imlioje ekonomikoje, minimalios **investicijos į aukštąjį mokslą turi būti bent 2 proc. BVP** (valstybės ir privačiosios lėšos)¹⁷. Universitetams turi būti suteikiama teisė pajamas gauti iš įvairių šaltinių ir prisiimti didesnę atsakomybę už ilgalaikį finansinį tvarumą. Valstybės narės turi dėti daugiau pastangų ir **modernizuoti tokius aukštojo mokslo veiksmus**¹⁸ kaip mokymo programos, valdymas ir finansavimas. To jos galėtų siekti įgyvendindamos Bolonijos proceso prioritetus, remdamos

---

pavojus būti paliktiems nuošalyje. 2011 m. bus paskelbti **Europos savanoriškos veiklos metais.** Tai suteiks paskatą toliau plėtoti šią veiklą.

¹⁷ COM(2005) 152.

¹⁸ COM(2006) 208.

naują ES lygmens **bendradarbiavimo ir reformų darbotvarkę** ir skirdamos daug dėmesio strategijos „Europa 2020“ uždaviniams.

Aukštos kokybės išlaikymas – lemiamas aukštojo mokslo patrauklumo veiksnys. Skatinant suinteresuotųjų šalių ir institucijų bendradarbiavimą reikia **didinti kokybę** Europos lygmeniu. Atsižvelgdama į Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją¹⁹, Komisija stebės šioje srityje daromą pažangą ir ataskaitoje, kurią tikimasi priimti 2012 m., nustatys atitinkamus prioritetus.

Globalizuotame ir judžiame pasaulyje aukštojo mokslo institucijų veiklos skaidrumas gali skatinti tiek konkurencingumą, tiek bendradarbiavimą ir būti tolesnio tobulinimo ir modernizavimo varomąja jėga. Tačiau iš dabartinių tarptautinių reitingų galima susidaryti klaidingą vaizdą apie universitetų veiklą: juose pernelyg daug reikšmės teikiama moksliniams tyrimams ir pernelyg mažai – kitiems universiteto sėkmę lemiantiems veiksniams, kaip antai dėstytojų kokybei, naujovėms, regioniniam dalyvavimui ir internacionalizacijai. 2011 m. Komisija pristatys galimybių studijas, kuria vertinta **alternatyvi daugiamatė visuotinė universitetų reitingavimo sistema** ir atsižvelgta į aukštojo mokslo institucijų veiklos aspektų įvairovę, rezultatus.

Norint padidinti Europos inovacinius gebėjimus reikės užmegzti žinių partnerystę ir stiprinti švietimo, mokslinių tyrimų ir naujovių (vadinamojo žinių trikampio) sąsajas. Siekiant šio tikslo reikės visapusiškai išnaudoti Europos inovacijos ir technologijos institutą (**EIT**) ir veiklą pagal programą „**Marie Curie**“ ir drauge mokytis iš padarytų klaidų. Atsižvelgdama į tai, Komisija stiprins ir plėtos Europos universitetų ir įmonių diskusijų platformą (**ES forumą „Universitetų ir įmonių dialogas“**) – taip bus siekiama didinti studentų galimybes įsidarbinti ir stiprinti švietimo vaidmenį vadinamajame žinių trikampyje.

Aukštasis mokslas darosi vis tarptautiškesnis. Kad pritrauktume geriausius studentus, dėstytojus ir mokslininkus, užmegztume ir stiprintume partnerystę bei akademinį bendradarbiavimą su kitų pasaulio šalių universitetais, reikia didinti judumą, tarptautinį atvirumą ir skaidrumą. Todėl itin daug dėmesio reikės skirti su aukštuoju mokslu susijusio tarptautinio bendradarbiavimo, programų ir politinio dialogo stiprinimui. 2011 m. bus parengtas **komunikatas, kuriame bus išdėstyti svarbiausi Europos aukštojo mokslo uždaviniai ir veiksmai**, siekiant 2020 m. tikslų, įskaitant **ES aukštojo mokslo internacionalizavimo strategiją**²⁰.

Nauji svarbiausi veiksmai:

- **Remti aukštojo mokslo reformas ir modernizavimą parengiant komunikatą, kuriame bus nustatyta nauja sustiprinta aukštojo mokslo darbotvarkė** (2011 m.). Daugiausia dėmesio bus skiriama absolventų gebėjimo įsidarbinti didinimui, judumo skatinimui (taip pat ir tarp akademinio pasaulio ir pramonės), aiškios ir kokybiškos informacijos apie studijas, mokslinius tyrimus ir aukštųjų mokyklų veiklą viešinimui. Taip pat bus siekiama teikti daugiau galimybių netradiciniams besimokantiems asmenims ir didinti socialiai nuskriaustų grupių galimybes šioje srityje, pavyzdžiui, užtikrinant tinkamą finansavimą. Sustiprintoje darbotvarkėje bus siūloma ir ES aukštojo mokslo internacionalizavimo strategija, kuria būtų didinamas Europos aukštųjų mokyklų patrauklumas.

¹⁹ 2006 m. vasario 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl tolesnio Europos bendradarbiavimo užtikrinant aukštojo mokslo kokybę (2006/143/EB), OL L 64, 2006 3 4.

²⁰ 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos išvados dėl aukštojo mokslo internacionalizavimo.

- **Naudoti aukštųjų mokyklų veiklos ir mokymosi rezultatų lyginamuosius standartus.** 2011 m. Komisija pristatys galimybių studijos, kuria, atsižvelgiant į aukštojo mokslo institucijų veiklos aspektų įvairovę, vertinta alternatyvi daugiamačė visuotinė universitetų reitingavimo sistema, rezultatus.
- **Pasiūlyti daugiametę strateginę inovacijų darbotvarkę** (2011 m.), kurioje būtų nustatytas EIT vaidmuo daugiapoleje inovacijų aplinkoje ir išdėstyti ateinančių septynerių metų aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų, inovacijų ir verslininkystės prioritetai.

4. TARPTAUTINIO JAUNUOLIŲ JUDUMO MOKYMO SI IR DARBO TIKSLAIS PLĖTOTĖS RĖMIMAS

Bendras visų ES gyventojų judumas nėra didelis. Studijos ar darbas užsienyje paprastai labiausiai domina jaunimą. Didžioji dalis judžių ES gyventojų yra 25–34 m. amžiaus. Paprastai šios amžiaus grupės atstovai moka užsienio kalbų ir neturi šeimyninių įsipareigojimų. Judumas didėja dėl vis labiau atsiveriančių sienų ir vis lengviau palyginamų švietimo sistemų. Šias tendencijas reikėtų dar labiau stiprinti jaunuoliams teikiant daugiau galimybių gerinti įgūdžius ar rasti darbą.

4.1. Edukacinio judumo skatinimas

Edukacinis judumas yra vienas iš svarbiausių būdų, padedančių jaunuoliams **padidinti įsidarbinimo galimybes ateityje**, įgyti naujų profesinių gebėjimų ir tapti aktyviais piliečiais. Judumas padeda įgyti naujų žinių, išmokti kalbų, pažinti kitas kultūras. Europiečiai, nuo ankstyvo amžiaus mokėsi judumo aplinkoje, dažniau išlieka judūs ir vėliau, kaip darbo rinkos dalyviai. Darbdaviai pripažįsta ir vertina šias savybes. Edukacinis judumas taip pat atliko svarbų vaidmenį darant švietimo ir mokymo sistemas ir institucijas atviresnes, europietiškesnes, tarptautiškesnes, lengviau prieinamas ir veiksmingesnes²¹. ES, įgyvendindama įvairias programas ir iniciatyvas²², iš kurių žinomiausia yra programa „Erasmus“, nuo seno sėkmingai remia judumą mokymosi tikslais. Prie šio proceso gali būti prisidedama ir kitokia būsima veikla, pavyzdžiui, sukuriant Lisabonos sutartyje numatytą Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusą. Kai kurios valstybės narės tarptautiniam judumui mokymosi ir darbo tikslais remti naudoja struktūrinių fondų (visų pirma Europos socialinio fondo) lėšas. Europos ir kitų pasaulio šalių aukštųjų mokyklų darbuotojų ir studentų judumas ir mainai remiami pagal programas „Erasmus Mundus“ ir „Tempus“.

Komisijos tikslas – sutelkiant išteklius ir šalinant tarptautinio edukacinio judumo kliūtis, užtikrinti, kad iki 2020 m. edukacinio judumo galimybių būtų suteikta *visiems Europos jaunuoliams*²³.

²¹ Daugiau informacijos apie mokslinius tyrimus pateikta COM(2009) 329.

²² Pavyzdžiui, studentams, doktorantams ir aukštųjų mokyklų darbuotojams skirtos programos *Erasmus*, *Erasmus Mundus*, *Marie Curie*; aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų programos ir iniciatyvos *Marie Curie*, Kompetencijos tinklai ir Technologijų platformos; aukštojo mokslo ir verslo sąsajų iniciatyvos (stažuotės pagal programas *Erasmus* ir *Marie Curie*); profesinio rengimo ir pameistrystės programa *Leonardo*; antrosios pakopos studijų programa *Comenius*; suaugusiųjų mokymosi ir vyresnio amžiaus asmenų savanoriškos veiklos programa *Grundtvig*; programa „Kultūra“; jaunimo mainų ir savanorystės programa „Veiklus jaunimas“; savanoriškos veiklos iniciatyvos (Europos savanorių tarnyba pagal programą „Veiklus jaunimas“); pilietinės visuomenės programa „Europa piliečiams“ ir parengiamosios veiklos programa „Erasmus jaunesiems verslininkams“.

²³ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/political/index_en.htm.

2009 m. liepos mėn. paskelbta Komisijos žaliaja knyga „**Besimokančio jaunimo judumo skatinimas**“²⁴ pradėtos viešos konsultacijos, kuriomis siekta nustatyti, kaip geriausia įveikti judumo kliūtis ir teikti daugiau mokymosi užsienyje galimybių. Valstybių narių vyriausybės, savivaldybės ir kitos suinteresuotosios šalys atsuntė daugiau kaip 3 000 atsakymų²⁵. Iš jų matyti, kad **judumą mokymosi tikslais norima padidinti visuose švietimo sistemos lygmenyse** (aukštojo mokslo, vidurinio lavinimo, profesinio rengimo), taip pat neformaliojo mokymosi bei savišvietos (pavyzdžiui, savanoriškos veiklos) srityse. Tačiau drauge patvirtinta, kad tebelieka daug tokio judumo kliūčių. Būtent todėl, remdamasi šiuo komunikatu, Komisija siūlo **Tarybos rekomendaciją edukaciniam jaunimo judumui skatinti**, kuri galėtų tapti bendru naujosios valstybių narių judumo kliūčių šalinimo kampanijos pagrindu. Pažanga bus stebima ir fiksuojama vadinamojoje **judumo suvestinėje**, leisiančioje palyginti, kaip įvairioms valstybėms narėms sekasi šalinti judumo kliūtis.

Siekdama, kad būtų geriau suprantamos užsienyje studijuojančių asmenų teisės, Komisija drauge su šiuo komunikatu skelbia susijusių **Europos Teisingumo Teismo nutarčių vadovą**. Jame aptariami klausimai, susiję su švietimo institucijų prieinamumu, diplomų pripažinimu, stipendijų perkeliamumu, padedantys valdžios institucijoms, suinteresuotosioms šalims ir studentams geriau suprasti nusistovėjusią teismo praktiką.

Bolonijos procese dalyvaujančių 46 šalių švietimo reikalų ministrai 2009 m. iškelė tikslą – *iki 2020 m. bent 20 proc. Europos aukštųjų mokyklų absolventų turi būti studijavę arba stažavęsi užsienyje*²⁶. Atsiliepdama į 2009 m. gegužės mėn. Tarybos prašymą, Komisija 2010 m. pasiūlys **ES edukacinio judumo lyginamuosius standartus**, visų pirma susijusius su aukštųjų mokyklų studentais ir profesinių mokyklų moksleiviais.

Reikėtų visapusiškai įgyvendinti europines **judumo skatinimo priemones** (tai, pavyzdžiui, Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema (ECTS), Europos kvalifikacijų sandara (EKS), *Europass*), kad judūs besimokantys asmenys gautų kuo daugiau naudos²⁷. Fizinį judumą turėtų papildyti vadinamasis virtualusis judumas (grindžiamas IRT naudojimu ir e. mokymosi priemonėmis). Dabartinio *Europass* koncepciją Komisija panaudos rengdama **Europos įgūdžių paso** koncepciją, kuria bus padidintas skaidrumas ir įgūdžių, įgytų bet kurioje Europos Sąjungos šalyje formaliojo arba neformaliojo mokymosi būdu, pripažinimas. Ji taip pat parengs priemones, padėsiančias nustatyti ir pripažinti IRT specialistų ir naudotojų gebėjimus, pavyzdžiui, Europos IRT specialistų kvalifikacijos sistemą pagal ES e. įgūdžių strategiją²⁸. Be to, Komisija sieks parengti „**Judaus jaunimo**“ kortelę, kuri paspartins judžių besimokančių asmenų integraciją užsienyje ir teiks tokių pačių privalumų, kaip ir nacionalinis jaunimo ar studento pažymėjimas.

ES finansuoja ne vieną studentų, mokslininkų, jaunimo ir savanorių judumo programą, tačiau kol kas jos prieinamos palyginti nedaugeliui – per metus jose dalyvauja maždaug 380 000 asmenų. Komisija **gerins šių programų veiksmingumą ir veikimą** ir ragins pagal būsimą finansinę programą iniciatyvą „Judus jaunimas“ remti vadovaujantis integraciniu požiūriu.

---

²⁴ COM(2009) 329.

²⁵ Gautų atsakymų analizė pateikta Komisijos tarnybų darbiniam dokumente SEC(2010) 1047.

²⁶ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

²⁷ Visų pirma tai Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąranga (EKS), *Europass*, diplomo priedas, Europos aukštojo mokslo kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema (ECTS), Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET) ir Jaunimo pasas.

²⁸ Paskelbta Skaitmeninėje darbotvarkėje, COM(2010) 245; „E. įgūdžiai 21-ajam amžiui“, COM(2007) 496.

Nauji svarbiausi veiksmai:

- **Sukurti specialią „Judaus jaunimo“ interneto svetainę**, kurioje būtų teikiama informacijos apie judumo ir mokymosi galimybes ES (2010 m.). Šioje svetainėje būtų teikiama aiškios informacijos apie atitinkamas ES programas, jaunimo edukacinio judumo galimybes ir jaunuolių teises; ji būtų nuolat papildoma, pavyzdžiui, susiejant ES veiklą su nacionalinėmis ir regioninėmis iniciatyvomis, teikiant informaciją apie finansavimo galimybes ir visos Europos švietimo ir mokymo programas (atsižvelgiant į nuolat plėtojamą skaidrumo priemones ir dabartinį PLOTEUS portalą), viešinant kokybiškų stažuotčių vietas siūlančių įmonių sąrašus ir pan.
- **Pasiūlyti Tarybos rekomendaciją edukaciniam jaunimo judumui skatinti** (2010 m.), kuria būtų siekiama šalinti nacionalinio, Europos ir tarptautinio lygmens edukacinio judumo kliūtis. Rekomendacija grindžiama 2009 m. viešų konsultacijų, kurios pradėtos paskelbus žaliają knygą „Besimokančio jaunimo judumo skatinimas“, rezultatais. Valstybių narių pažanga šalinant šias kliūtis bus nuolat stebima ir fiksuojama vadinamojoje **judumo suvestinėje**.
- **Pasiūlyti „Judaus jaunimo“ kortelę**, kuri palengvintų visų jaunuolių (studentų, moksleivių, pameistrių, stažuotojų, mokslininkų ir savanorių) judumą ir integraciją užsienyje.
- **Paskelbti Europos Teisingumo Teismo nutarčių, susijusių su judžių besimokančių asmenų teisėmis, vadovą** (2010 m.). Jame būtų aptariami klausimai, susiję su galimybėmis dalyvauti judumo programose, įgytų žinių pripažinimu ir stipendijų perkeliamumu.
- Remiantis dabartinio *Europass* koncepcija, **pasiūlyti Europos įgūdžių pasą** (2011 m.), kuriame būtų fiksuojami aiškūs ir palyginami gebėjimai, kuriuos žmonės įgyja mokydamiesi visą gyvenimą, pavyzdžiui, naudodamiesi IRT, mokydamiesi neformaliai ar savišvietos būdu. Tai sudarytų geresnes sąlygas judumui, nes būtų lengviau pripažinti skirtingose šalyse įgyti įgūdžiai.

4.2. Judumo darbo tikslais skatinimas

Naujojoje M. Monti ataskaitoje²⁹ pabrėžta, kad net ekonomikos nuosmukio laikais ES tebėra daug laisvų darbo vietų. Iš dalies taip yra dėl nepakankamo darbo jėgos judumo tarp valstybių narių. Didžioji dalis (60 proc.) europiečių mano, kad judumas ES prisideda prie Europos integracijos, 50 proc. yra įsitikinę, kad tai teikia naudos darbo rinkai, o 47 proc. – kad tai naudinga ekonomikai³⁰.

Darbas užsienyje itin patrauklus jaunimui. Vis dėlto tebelieka daug laisvo judėjimo kliūčių. Jas būtina šalinti, kad jauniems **darbuotojams būtų lengviau judėti ir dirbti** Europos Sąjungoje, įgyti naujų įgūdžių ir gebėjimų. Neretai jaunuoliai mielai dirbtų užsienyje, tačiau nėra pakankamai informuojami apie laisvas darbo vietas ir baiminasi persikraustymo išlaidų. Šią problemą galima spręsti konsultuojant jaunimą ir kompensuojant persikėlimo į naują šalį bei kitas su integracija susijusias išlaidas, kurias paprastai patiria darbdaviai. Taip būtų užtikrinama, **kad darbo jėgos pasiūla geriau atitiktų paklausą**, o jauniems darbuotojams suteikiama vertingos **patirties ir įgūdžių**.

Darbo rinkos naujokams dažnai nelengva užmegzti ryšius su įmonėmis, o darbo biržos ne visada siūlo jaunimui tinkamas paslaugas ir neskatina įmonių samdyti jaunuolius iš kitų Europos šalių. Darbo biržos galėtų aktyviau naudotis **EURES** tinklu ir jo siūlomomis darbo

²⁹ „Nauja strategija bendrajai rinkai“, M. Monti ataskaita, 2010 m. gegužės 9 d., p. 57.

³⁰ „Geografinis ir darbo rinkos judumas“, specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 337, 2010 m. birželio mėn.

vietomis; apie šio tinklo veiklą žino 12 proc. europiečių, o 2 proc. yra naudojęsi jo paslaugomis³¹.

Atsižvelgiant į tai, kad ateityje ims stigti darbo jėgos ir į globalią konkurenciją dėl talentingų žmonių, Europa turi išlaikyti kuo daugiau itin **kvalifikuotų darbuotojų** ir pritraukti darbuotojus, turinčius tokių įgūdžių, kurių paklausa netrukus turėtų išaugti. Reikia dėti itin daug pastangų, kad pritrauktume aukštos kvalifikacijos migrantų. Vietos, kurioje dirbama, patrauklumą lemia daug įvairių aspektų, susijusių ne tik su tradicine užimtumo politika. Problema, kylančią dėl pernelyg didelės tam tikrą profesiją įgijusių europiečių emigracijos ir pernelyg menkos trečiųjų šalių piliečių imigracijos, reikėtų spręsti politinėmis priemonėmis. Reikia **viešinti informaciją apie ES viduje judžių piliečių teises** (visų pirma kiek tai susiję su socialine apsauga ir laisvu darbuotojų judėjimu), atsižvelgiant į naujus judumo modelius **paprastinti socialinės apsaugos koordinavimo tvarką**, mažinti laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis (pavyzdžiui, teikti daugiau galimybių įsidarbinti viešajame sektoriuje), geriau informuoti jaunimą apie **paklausias profesijas**, didinti tų darbo vietų, iš kurių **nuteka daugiausiai protų** (pavyzdžiui, mokslo ir medicinos srities), patrauklumą ir, vadovaujantis iniciatyva „Nauji gebėjimai naujoms darbo vietoms“, nustatyti tas profesijas, kurioms nepakankamai atstovaujama ir kurios turėtų pritraukti daugiau talentingų jaunuolių iš ES ir trečiųjų šalių.

Nauji svarbiausi veiksmai:

- **Parengti naują iniciatyvą „Tavo pirmasis EURES darbas“** – tai bandomasis projektas, kuris bus vykdomas, jei iš biudžeto valdymo institucijos bus gauta pakankamai lėšų, ir kuriuo jaunuoliams bus padedama gauti darbą vienoje iš 27 ES valstybių narių ir persikraustyti. Darbo paieška užsienyje neturėtų būti sudėtingesnė nei gimtojoje šalyje. Pagal iniciatyvą „Tavo pirmasis EURES darbas“ tiek užsienyje darbo ieškantiems jaunuoliams, tiek jaunus judžius europiečius norinčioms įdarbinti įmonėms (visų pirma MVI) bus teikiamos tokios paslaugos kaip konsultavimas, darbo paieška, samdymas ir finansinė parama ir užtikrinama išsami naujokų integracijos programa. Šią naują judumo priemonę turėtų valdyti EURES – valstybinių užimtumo tarnybų tinklas.
- 2010 m. **sukurti Europos laisvų darbo vietų stebėjimo sistemą**, kad jaunuoliai ir darbo biržų darbuotojai galėtų lengvai lokalizuoti laisvas darbo vietas ir sužinoti, kokių įgūdžių jose reikalaujama. Europos laisvų darbo vietų stebėjimo sistema, kuri veiktų tarsi visos Europos darbo rinkos žvalgyba, padidintų skaidrumą ir pagausintų informacijos apie laisvas darbo vietas darbo ieškantiems jaunuoliams.
- **Stebėti, kaip įgyvendinami ES teisės aktai, kuriais reglamentuojama darbuotojų judėjimo laisvė**, kad valstybės narės jauniems judiems darbuotojams teiktų tokias pačias paskatas kaip ir kitiems jauniems darbuotojams, įskaitant pameistrius, ir 2010 m. Techniniame laisvo darbuotojų judėjimo komitete **nustatyti sritis, kuriose reikėtų imtis veiksmų jaunimo judumui skatinti**.

5. JAUNIMO UŽIMTUMAS

Jaunimo užimtumo politiką vykdo visos valstybės narės, o prasidėjus krizei daugelis iš jų ėmėsi ir papildomų veiksmų (neretai glaudžiai bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais). Tačiau tebelieka daug nepadarytų darbų^{32,33}. Kad būtų galima išspręsti demografinių pokyčių keliamas problemas, šiais riboto valstybės biudžeto laikais **jaunimo**

³¹ Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 337, 2010 m. birželio mėn.

³² Šaltiniai: Jaunimo užimtumo tyrimas (2008 m.), kuriuo siekta apžvelgti visų 27 ES valstybių narių vykdomą šios srities politiką; Užimtumo komiteto ataskaita apie jaunimo nedarbą (2010 m.), kurioje aptariamos naujausios šios srities priemonės, kurių imtasi valstybėse narėse.

³³ EBPO teminės apžvalgos – Jaunimo užimtumas kai kuriose EBPO šalyse (2008–2010 m).

nedarbo mažinimo ir jaunimo užimtumo didinimo priemonės turi būti veiksmingos trumpuoju ir tvarios ilguoju laikotarpiu. Jos turėtų būti integracinės ir apimti visus etapus, kuriuos jaunimas turi pereiti, kad iš švietimo sistemos patektų į darbo rinką, ir užtikrinti tų jaunuolių, kuriems gresia pavojus „iškristi“ iš švietimo sistemos ar darbo rinkos, saugumą. Dabartiniai ES teisės aktai, kuriais užtikrinama dirbančio jaunimo apsauga, turi būti visapusiškai ir tinkamai įgyvendinami³⁴.

Duomenys rodo, kad **Europos lygmens politinis koordinavimas** laikantis bendrų **darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų** principų gali gerokai pagerinti jaunuolių padėtį. **ES ir jos valstybės narės** drauge su suinteresuotosiomis šalimis, pavyzdžiui, darbo biržomis, socialiniais partneriais ir NVO, turi dėti **konkrečias pastangas**. Daugiausia dėmesio reikėtų skirti toliau nurodytiems **prioritetiniams veiksams**, kuriais būtų siekiama mažinti jaunimo nedarbą ir gerinti jo perspektyvas darbo rinkoje. Be to, šiais prioritetiniais veiksmais prisidedama prie strategijoje „Europa 2020“ iškelto **siekio – užtikrinti 75 proc. užimtumą**.

Nepakankamos jaunimo galimybės gauti gerą darbą – dažna viso pasaulio ekonomikos problema. Jaunimo užimtumo didinimas šalyse partnerėse, visų pirma ES kaimynystės politikos šalyse, bus naudingas ne tik joms, bet ir pačiai ES. Kilus krizei, jaunimo užimtumo problemos tapo **svarbia pasaulinių politinių diskusijų dalimi** – pabrėžiamos politinių prioritetų sąsajos ir skatinami politiniai mainai. Tai pabrėžta Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) Visuotiniame darbo vietų pakte, Didžiojo dvidešimtuko užimtumo ir darbo ministrų rekomendacijose, Didžiojo dvidešimtuko švietimo ir mokymo strategijoje bei EBPO jaunimo forume.

5.1. Padėti gauti pirmąjį darbą ir pradėti karjerą

Baigę vidurinę mokyklą jaunuoliai turėtų pradėti dirbti arba tęsti mokslus; kitu atveju juos reikia tinkamai remti **aktyviomis darbo rinkos ir socialinėmis priemonėmis**, net jei jie neturi teisės į jokias išmokas. Tai labai svarbu (visų pirma tose valstybėse narėse, kuriose jaunimui siūloma nedaug darbo vietų), kad ką tik mokyklą baigusiems jaunuoliams negrėstų atskirtis. Būtina užtikrinti, kad jaunuoliams būtų teikiama daugiau galimybių naudotis šiomis priemonėmis, net jei jie nėra užsiregistravę kaip darbo ieškantys asmenys. Jaunuoliams iš migrantų šeimų ar jaunuoliams, priklausantiems tam tikroms etninėms grupėms, reikia parengti specialias priemones, kurios palengvintų jų patekimą į darbo rinką – šie jaunuoliai, kurių skaičius sparčiai auga, norėdami pradėti karjerą kol kas patiria didelių sunkumų.

Taip pat reikia remti profesinių ir aukštųjų mokyklų absolventus, kad jie kuo greičiau gautų pirmąjį darbą. Kompetentingos jaunuolių informuotojos apie darbo galimybes, galinčios padėti jiems ieškoti darbo, yra darbo rinkos institucijos, visų pirma **darbo biržos**, tačiau jų teikiama parama turi būti pritaikyta konkrečioms jaunuolių reikmėms; to siekti reikėtų bendradarbiaujant su švietimo ir mokymo institucijomis, socialinės apsaugos ir profesinio orientavimo tarnybomis, profesinėmis sąjungomis ir darbdaviais, kurie galėtų užtikrinti, kad tokia parama būtų **organizacijos socialinės atsakomybės politikos dalis**.

Darbdaviai, rinkdamiesi darbuotoją, dažniausiai pirmenybę teikia patyrusiam, o ne naujokui. **Su darbo užmokesčiu susijusios arba nesusijusios** paskatos galėtų padėti įdarbinti patirties neturinčius darbo rinkos dalyvius, tačiau reikėtų stengtis, kad tai nekeltų papildomo nesaugumo. Teigiamą vaidmenį nustatant pradinio darbo užmokesčio dydį gali atlikti ir

---

³⁴ Komisija netrukus pateiks tarnybų darbinį dokumentą – 2010 dėl 1994 m. birželio 22 d. Tarybos direktyvos 94/33/EB dėl dirbančio jaunimo apsaugos taikymo įgyvendinimo analizę.

kolektyvinės derybos. Šias priemones galėtų papildyti antrinės paskatos ir galimybės kelti kvalifikaciją, padedančios jaunuoliams išlaikyti darbo vietą.

Jaunuoliai labai dažnai samdomi pagal **laikinas darbo sutartis** – taip įmonėms suteikiama galimybė įvertinti jaunų darbuotojų įgūdžius ir produktyvumą prieš pasiūlant jiems neterminuotą darbo sutartį. Vis dėlto pernelyg dažnai terminuotos sutartys laikomos pigesne neterminuotų sutarčių alternatyva – visų pirma tai pasakytina apie tas šalis, kuriose atleidimo iš darbo nuostatos (pavyzdžiui, kompensacijos dydis, pranešimo apie atleidimą terminas, galimybė bylinėtis teisme) priklauso nuo sutarties pobūdžio. To rezultatas – **segmentuota darbo rinka**, kurioje daug jaunų darbuotojų dirba laikinus darbus su nedarbo laikotarpiais tarp jų ir turi labai mažai galimybių gauti nuolatinį darbą pagal neterminuotą darbo sutartį; be to, jų pensijų įmokos mokamos su pertrūkiais. Itin didelį atskirties pavojų patiria jaunos moterys. Reikėtų riboti neterminuotų darbo sutarčių naudojimą, nes tai trukdo augimui, produktyvumui ir konkurencingumui³⁵ ir lemia ilgalaikį neigiamą poveikį žmoniškojo kapitalo kaupimui ir jaunuolių galimybėms užsidirbti, nes jauni laikini darbuotojai gauna mažesnę darbo užmokestį ir turi mažiau galimybių mokytis. Vienas iš galimų šios problemos sprendimo būdų – fiskalinės paskatos įmonėms, sudarančioms neterminuotas darbo sutartis arba terminuotas sutartis keičiančioms neterminuotomis. Siekdama geriau įvertinti susidariusią padėtį, Komisija 2010 m. pristatys **išsamią veiksmų, darančių įtaką jaunuolių padėčiai darbo rinkoje** ir keliančių darbo rinkos segmentacijos pavojų, **ataskaitą**.

5.2. Remti rizikos grupėms priklausančius jaunuolius

Jaunimo padėties darbo rinkoje rodikliai nevisiškai atskleidžia faktą, kad net 15 proc. 20–24 m. jaunuolių nei dirba, nei mokosi, taigi jiems gresia nuolatinė atskirtis nuo darbo rinkos ir priklausomybė nuo socialinių išmokų. Sprendžiant šią problemą svarbiausia **suteikti šiems jaunuoliams tinkamų galimybių grįžti mokytis arba padėti jiems patekti į darbo rinką**. Reikia dėti kuo daugiau pastangų, kad dirbtų kuo daugiau **neįgalių ar sveikatos problemų turinčių jaunuolių** – taip būtų sumažinta neaktyvumo ateityje rizika ir socialinės atskirties pavojus. Lemiamą vaidmenį remiant ir koordinuojant šias pastangas, atlieka darbo biržos. Dar viena galimybė – plėtoti partnerystę ir pasirašyti susitarimus su darbdaviais, kurie samdytų rizikos grupėms priklausančius jaunuolius ir už tai gautų konkrečią paramą.

5.3. Užtikrinti tinkamą jaunuolių socialinę apsaugą

Aktyvi jaunuolių, visų pirma priklausančių socialiai nuskriaustoms grupėms, **įtrauktis** grindžiama pakankamų pajamų, įtraukiant darbo rinką ir galimybės gauti kokybiškas paslaugas deriniu³⁶. Daugelis jaunų (visų pirma niekad nedirbusių) bedarbių negauna jokių nedarbo draudimo išmokų ar kitų pakankamas pajamas užtikrinančių lėšų. Šią problemą reikėtų spręsti **suteikiant teisę gauti socialines išmokas (o prireikus ir išplečiant šios teisės aprėptį)**, kad visiems piliečiams būtų užtikrintos tam tikros pajamos, tačiau drauge reikia taikyti veiksmingas **darbo rinkos priemones ir nustatyti tam tikras sąlygas**, kad išmokas gautų tik tie jaunuoliai, kurie aktyviai ieško darbo arba toliau mokosi. Labai svarbu vengti mokėti tokias išmokas, kurios neskatinėtų dirbti ir mokytis. Modernizuojant socialinės apsaugos sistemas reikėtų atsižvelgti į jaunuolių patiriamą nesaugumą

³⁵ Žr. Direktyvą 1999/70/EB.

³⁶ 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacija dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties (OL L 307, 2008 11 18), kurią Taryba priėmė 2008 m. gruodžio 17 d., o Europos Parlamentas – savo 2009 m. gegužės 6 d. rezoliucija.

Vis daugiau jaunuolių gauna nuolatinės **invalidumo pašalpas**. Kai kurie iš jų negalėtų dirbti net deramai pritaikytose darbo vietose, tačiau kiti galėtų būti grąžinti į darbo rinką taikant specialią darbo rinkos politiką.

5.4. Remti jaunus verslininkus ir savarankiškai dirbančius asmenis

Visą gyvenimą dirbti toje pačioje darbovietėje tikrai netaps norma: dauguma darbuotojų darbo vietą per gyvenimą keis bent keletą kartų. Didžioji dauguma darbo vietų tiek dabar, tiek ateityje bus MVĮ ir labai mažose įmonėse. Svarbi verslumo varomoji jėga – savarankiškas darbas, galintis padėti kurti darbo vietas, visų pirma paslaugų sektoriuje.

Savarankiškas darbas – vertinga galimybė jaunuoliams pritaikyti įgūdžius praktikoje ir dirbti tokį darbą, koks labiausiai patinka. Šios galimybės reikėtų nepamiršti konsultuojant jaunuolius galimos karjeros klausimais. Puoselėjant verslumu grindžiamą mąstyseną ir tinkamą švietimo sistemų požiūrį į verslumą reikia skatinti jaunuolių domėjimąsi verslininko profesija ir potencialą siekti verslininko karjeros. To turėtų būti siekiama tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuose. Jaunuoliams reikia suteikti daugiau galimybių įgyti verslininkystės patirties ir atitinkamai juos remti – **padėti rengti verslo planus, gauti pradinį kapitalą ir konsultuoti veiklos pradžioje**. Svarbų vaidmenį čia atlieka valstybinės darbo biržos, informuojančios ir konsultuojančios darbo ieškančius jaunuolius apie verslininkystės ir savarankiško darbo galimybes.

Nauji svarbiausi veiksmai:

Komisija:

- Atsižvelgdama į ribotas lėšas ir bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis **nustatys veiksmingiausias rėmimo priemones**, įskaitant darbo paiešką, mokymo programas, įdarbinimo subsidijas, su darbo užmokesčiu susijusias taisykles, socialinės apsaugos priemones ir išmokas, bei aktyvias darbo rinkos priemones ir pasiūlys tinkamus tolesnius veiksmus.
- Nustatys **jaunuolių, kurie nei dirba, nei mokosi, padėties stebėsenos sistemą**, pagal kurią kaups ES masto palyginamus duomenis, kurie pravers plėtojant šios srities politiką ir mokantis vieniems iš kitų.
- Naudodamasi „Progress“ parama nustatys **Europos valstybinių užimtumo tarnybų tarpusavio mokymosi programą** (2010 m.), kad joms būtų lengviau užmegzti ryšius su jaunuoliais ir teikti jiems daugiau specializuotų paslaugų. Šioje programoje bus pateikta valstybinių užimtumo tarnybų gerosios patirties pavyzdžių ir skatinami jų mainai.
- **Stiprins dvišalį ir regioninį politinį dialogą jaunimo užimtumo klausimais** su ES strateginėmis partnerėmis ir kaimynystės politikos šalimis ir tarptautiniu lygmeniu, visų pirma TDO, EBPO ir Didžiojo dvidešimtuko posėdžiuose.
- Taikydama Europos „Progress“ mikrofinansų priemonę³⁷ skatins **potencialius jaunuosius verslininkus** aktyviau naudotis parama. Norintiems pradėti ar tęsti verslą, tačiau neturintiems galimybių pasinaudoti įprastine kreditų rinka, asmenims ši priemonė padės gauti mikrokreditus. Daugelyje valstybių narių jauni smulkieji verslininkai, norintys gauti mikrokreditą pagal minėtą priemonę, taip pat galės pasinaudoti konsultavimo ir orientavimo paslaugomis, finansuojamomis iš ESF lėšų.

Vadovaudamasi strategija „Europa 2020“ ir Europos užimtumo strategija, valstybės narės:

³⁷

www.ec.europa.eu/epmf.

- Užtikrins, kad **per keturis mėnesius nuo mokyklos baigimo** visi jaunuoliai dirbtų ar mokytųsi arba kad jiems būtų taikomos aktyvios darbo rinkos priemonės, t. y. įgyvendins „**Jaunimo garantijų**“ iniciatyvą. Valstybių narių paprašyta nustatyti, kokios teisinės ir administracinės kliūtys galėtų trukdyti neaktyviems ir nesimokantiems jaunuoliams naudotis minėtomis priemonėmis ir jas šalinti. Neretai valstybinių užimtumo tarnybų veiklą reikės papildyti specialiomis jaunimo reikmes atitinkančiomis priemonėmis.
- Užtikrins tinkamą **teisių gauti išmokas ir tikslinių aktyvių darbo rinkos priemonių pusiausvyrą**, grindžiamą abipusiais išipareigojimais, kad jaunuoliams (visų pirma tiems, kuriems labiausiai reikia socialinės paramos) būtų užtikrinama adekvati socialinė apsauga.
- Segmentuotose darbo rinkose įvesti **vieno tipo neterminuotas darbo sutartis** ir pakankamai ilgą bandomąjį laikotarpį bei palaipsniui didėjančias socialinės apsaugos teises, suteikti visiems darbuotojams galimybių mokytis (taip pat ir visą gyvenimą) ir teisę į karjeros planavimo paslaugas. Nustatyti minimalų jaunuolių darbo užmokesčių ir diferencijuoti su darbo užmokesčiu nesusijusias sąnaudas taip, kad jaunuoliai būtų skatinami dirbti pagal neterminuotas darbo sutartis ir kad būtų mažinama darbo rinkos segmentacija ir laikomasi bendrųjų darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų principų.

6. VISAPUSIŠKAS ES FINANSAVIMO PROGRAMŲ POTENCIALO IŠNAUDOJIMAS

Siekti „Judaus jaunimo“ tikslų padeda kelios kitos programos. Tam tikrų švietimo ir mokymo tikslų siekti padeda Mokymosi visą gyvenimą programa (įskaitant „Erasmus“, „Leonardo da Vinci“, „Comenius“ ir „Grundtvig“), taip pat programos „Veiklus jaunimas“, „Erasmus Mundus“, „Tempus“ ir kai kurie programos „Marie Curie“ veiksmai. Šių programų tikslus reikėtų sustiprinti, racionalizuoti ir geriau panaudoti siekiant „Judaus jaunimo“ tikslų.

Bendrųjų ir specialybės dalykų mokytojai, mokslininkai ir su jaunimu dirbantys asmenys **informaciją apie judumą** galėtų skleisti įvairiais lygmenimis: jie galėtų įtikinti jaunuolius dalyvauti judumo veikloje, padėti jiems pasiręsti, palaikyti ryšius su priimančiąja institucija, organizacija ar įmone. Naujosios kartos judumo programose Komisija siūlys daugiau dėmesio skirti judumą propaguojantiems informacijos sklaidėjams, pavyzdžiui, mokytojams.

Komisija išnagrinės galimybę imtis veiksmų, kad paskatintų jaunuolių judumą **verslumo** ugdymo tikslais, visų pirma ji didins galimybes dalyvauti „Erasmus“ stažuočių programose, skatins verslininkystės programas visuose švietimo sistemos lygmenyse ir EIT, plės įmonių dalyvavimą veiksmuose pagal programą „Marie Curie“ bei rems programą „**Erasmus jauniems verslininkams**“.

Tačiau vien šiomis programomis visų reikmių patenkinti nepavyks. Todėl, norint sukaupti reikiamą kritinę masę, reikia **sutelkti įvairių šaltinių finansavimą** ir **į procesą įtraukti** valdžios institucijas, pilietinę visuomenę, įmones ir kitas suinteresuotąsias šalis, kurios drauge siektų „Judaus jaunimo“ tikslų.

Didelę pagalbą jaunimui teikia **Europos socialinis fondas (ESF)**. Tai pagrindinė ES finansinė priemonė, kuria remiamas jaunimo užimtumas, verslumas ir jaunų darbuotojų judumas mokymosi tikslais, siekiant mažinti mokyklas metančių jaunuolių skaičių ir gerinti įgūdžius. Iš 10 mln. ESF lėšomis kasmet remiamų naudos gavėjų net trečdalis yra jaunuoliai; jie vienaip ar kitaip naudojami maždaug 60 proc. viso 2007–2013 m. ESF biudžeto (75 mlrd. EUR) ir nacionalinio bendro finansavimo lėšomis. ESF taip pat aktyviai remia valstybių narių švietimo ir mokymo sistemų reformas ir dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą programose – tam skirta 20,7 mlrd. EUR.

Vis dėlto, atsižvelgiant į itin pablogėjusią jaunimo padėtį nuo ESF programų pradžios, reikia **maksimaliai padidinti ESF potencialą**. Todėl Komisija peržiūrės dabartines ESF priemones ir drauge su valstybėmis narėmis nustatys svarbiausias tikslines priemones ir politinius veiksmus, kuriuos reikėtų skubiai remti ESF lėšomis. Peržiūra bus grindžiama ESF ataskaitomis ir strategijos „Europa 2020“ daugiašalės stebėsenos rezultatais. Reikėtų labiau didinti informuotumą, kad jaunuoliai kuo geriau išnaudotų ESF teikiamas galimybes.

Komisija drauge su valstybėmis narėmis ir regionais išnagrinės, kokiais būdais geriausia remti jaunimo užimtumą, švietimo galimybes ir aukštojo mokslo infrastruktūrą kitų struktūrinių ir sanglaudos fondų, visų pirma Europos regioninės plėtros fondo, lėšomis. Be to, turėtų būti aktyviau naudojamos tokios priemonės kaip „Progress“ ar naujoji Europos mikrofinansų priemonė bei nacionalinis ir regioninis finansavimas.

Komisija svarsto galimybes drauge su Europos investicijų banku sukurti ES lygmens **studentų paskolų sistemą**, kuri papildytų valstybių narių sistemas. Norintiems studijuoti jaunuoliams reikėtų teikti daugiau paskolų ir taip didinti tarptautinį edukacinį judumą, įskaitant atvejus, kai užsienyje praleidžiamas visas studijų laikotarpis. Reikėtų užtikrinti, kad ši priemonė gerai derėtų su dabartinėmis ES švietimo ir mokymo programomis. Šiuo metu atliekamo tyrimo rezultatų tikimasi sulaukti 2011 m.

Neseniai priimtame komunikate „Europos skaitmeninė darbotvarkė“³⁸ Komisija paskelbė pasiūlysianti priemonių, padėsiančių lengvai ir greitai pasinaudoti ES IRT mokslinių tyrimų fondais, kad jie taptų patrauklesni MVĮ ir jaunesiems mokslininkams.

Bus **peržiūrėtos visos dabartinės švietimo ir mokymo programos**, kad iniciatyva „Judus jaunimas“ pagal būsimą finansinę programą (po 2013 m.) būtų vykdoma laikantis **integracinio požiūrio**. Tikslas – visos Europos jaunuoliams **teikti daugiau galimybių mokytis ir būti judiems**, taip pat **remti švietimo ir mokymo sistemų modernizavimą** bei **jaunimo sektoriaus raidą** (visų pirma tarpvalstybinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektais ir tinklais). Tai reiškia, kad reikia kurti švietimo partnerystę, vykdyti gebėjimų ugdymo veiklą, plėtoti tarptautinį politinį dialogą ir reklamuoti Europą kaip patrauklią studijų ir mokslinių tyrimų vietą.

2010 m. rugsėjo mėn. Komisija **pradės viešas konsultacijas**, kurių metu suinteresuotosios šalys galės išreikšti nuomonę apie būsimas švietimo ir mokymo programas. Ji pateiks pasiūlymus 2011 m.

Būsimoju programavimo laikotarpiu **ESF parama** turėtų būti dar labiau susieta su politiniais strategijos „Europa 2020“ integruotų gairių prioritetais ir nacionaliniais užimtumo ir švietimo siekiais.

Nauji svarbiausi veiksmai:

- Atsižvelgdamos į šio klausimo aktualumą, Komisija ir valstybės narės išanalizuos ESF paramą ir pateiks **pasiūlymą didinti informuotumą apie ESF potencialą ir jį maksimizuoti**, siekiant paremti jaunimą.
- **Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad ESF lėšomis būtų kuo skubiau remiamas jaunimas** ir padedama siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų. Komisija nustatys gerosios patirties, susijusios su veiksmingu lėšų panaudojimu, pavyzdžių, kad jaunimui būtų teikiama daugiau galimybių įsidarbinti ir kad kitos valstybės narės galėtų jais pasinaudoti.

³⁸ COM(2010) 245.

- **Peržiūrėti atitinkamas ES programas**, kuriomis skatinamas edukacinis judumas ir švietimas. Tarp galimų priemonių – viešos konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis, kurios turėtų būti pradėtos 2010 m. rugsėjo mėn. ir 2011 m. teiktini pasiūlymai dėl naujos finansinės programos.
- Bendradarbiaujant su EIB ir kitomis finansų **institucijomis išanalizuoti galimybę sukurti ES lygmens studentų paskolų sistemą**, kuri padėtų skatinti tarptautinį studentų judumą ir gerinti jaunimo galimybes siekti aukštojo išsilavinimo bei papildytų valstybių narių taikomas paskolų sistemas. Šios galimybių studijos rezultatų tikimasi 2011 m.

7. STEBĖSENOS IR ATASKAITŲ TEIKIMO TVARKA

Komisija ir valstybės narės galėtų drauge stebėti, kaip sekasi įgyvendinti iniciatyvą „Judus jaunimas“ ir strategiją „Europa 2020“, Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą, Europos užimtumo strategiją ir ES jaunimo strategiją³⁹. Naujos **integruotos gairės**, visų pirma užimtumo gairės, suteikia pagrindą koordinuotiems politiniams veiksams, už daugumą kurių atsako valstybės narės. Komisija padės valstybėms narėms rengti ir įgyvendinti šiuos veiksmus: ji teiks **finansavimą** ir taikys **atvirąjį koordinavimo metodą**, visų pirma tokioms priemonėms kaip sustiprintas valstybių narių vyriausybės, regiono ir vietos politikų ir kitų suinteresuotųjų šalių ir specialistų **tarpusavio mokymasis** ir **tarpusavio vertinimas** bei reguliari ESF programų stebėseną ir bendradarbiavimą šioje srityje.

Šiame komunikate numatyti veiksmai ilgainiui (iki 2020 m.) bus **peržiūrėti ir atnaujinti**.

8. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS

2010 m. Komisija pradės **informavimo kampaniją**, remsiančią ateinančio dešimtmečio iniciatyvą „Judus jaunimas“. Viena iš kampanijos dalių – 2011 m. specialūs veiksmai, susiję su **informuotumu apie jaunimo nedarbo problemas didinimu ir jėgų telkimu**, skirti Europos jaunuoliams ir darbo rinkos suinteresuotosioms šalims valstybėse narėse ir kuriais siekiama sutelkti nacionalines ir ES pastangas, kad būtų sustabdytos jaunimo nedarbo didėjimo tendencijos, o jaunuoliai paskatinti naudotis jiems teikiamomis galimybėmis. Kampanijoje dalyvaus nacionalinės ir regioninės valdžios institucijos, verslo sektorius (visų pirma MVI) ir kitos svarbiausios suinteresuotosios šalys.

9. IŠVADA

Vykdamas strategijos „Europa 2020“ pavyzdinę iniciatyvą „Judus jaunimas“ jaunimas atsiduria ES darbotvarkės, kuria siekiama plėtoti ekonomiką, grindžiamą žiniomis, moksliniais tyrimais ir naujovėmis, aukšto lygio švietimo sistema ir darbo rinkos reikmes atitinkančiais įgūdžiais, gebėjimu prisitaikyti ir kūrybiškumu, įtraukiosiomis darbo rinkomis ir aktyviu dalyvavimu visuomenės gyvenime, centre. Visi paminėti veiksniai – svarbiausios sudedamosios Europos gerovės dalys. Valstybės narės ir, prireikus, šalys kandidatės turi imtis skubių nacionalinio ir regioninio lygmens veiksmų, o Europos Sąjunga – ES lygmens veiksmų, kad būtų sprendžiamos šiame komunikate išdėstytos jaunuolių patiriamos problemos ir užtikrinama, kad švietimo sistemos ir darbo rinkos būtų tinkamai pasirengusios padėti ekonomikai atsigausti ir gyvuoti. Atsižvelgiant į visuotinį šių ES uždavinių pobūdį, reikėtų skatinti dialogą, mainus

³⁹ COM(2009) 200.

ir bendradarbiavimą su ES išorės partneriais. Tikimasi, kad šią iniciatyvą parems ir kitos ES institucijos ir kad joje aktyviai dalyvaus visos suinteresuotosios šalys.